

**V. bienále
České společnosti pro výzkum 18. století**

**Ve spolupráci s Filozofickou fakultou UK
a Ústavem pro českou literaturu AVČR, v.v.i.**

Osvícenství – to jsme my

**Formování a vzestup drobné inteligence
v 18. století**

**10.-12.
září 2015**

**ÚČL AVČR, v.v.i., Na Florenci 3, Praha 1,
budova B, 3. patro**

ČTVRTEK 10. ZÁŘÍ

ÚVOD: OSVÍCENSTVÍ A FORMOVÁNÍ DROBNÉ INTELIGENCE

9:30-10:30

Doc. Daniela TINKOVÁ, PhD. (ÚČD FFUK Praha) – Mgr. Marc NIUBO, PhD. (Ústav hudební vědy FFUK Praha): *Zahájení. Osvícenský stát a formování drobné inteligence*

Prof. PhDr. Miroslav HROCH, Dr.Sc. (FFUK – FHS UK Praha): *Jaký význam měla plebejská inteligence pro osud národa?*

BLOK A - INSTITUCE OSVÍCENSKÉHO „PROJEKTU“ A JEHO AKTÉŘI

11:00-13:00 Komunikační síť (vydavatelé, nakladatelé, čtenářská obec)

Doc. Ivona KOLLÁROVÁ, PhD. (Historický ústav SAV, Bratislava): *Osvietenský projekt čitateľa*

Mgr. Petronela KRIŽANOVÁ, PhD. (Univerzitná knižnica v Bratislave, odd. periodík): *"Ani o grajciar viac..." : Odberateľské zázemie bratislavských kníhkupcov v poslednej tretine 18. storočia*

Mag. Dr. Michael WÖGERBAUER (Ústav české literatury AV ČR v.v.i.): *Knižní nabídka na mimopražských trzích kolem roku 1782*

Mgr. Dmitrij TIMOFEJEV (Oddělní vývoje jazyka ÚJČ AV ČR – **ÚČJTK FF UK**): *Knihovny venkovské a maloměstské inteligence přelomu 18. a 19. století*

13:00-14:30 Přestávka na oběd

14:30-15:30 Vzdělávací síť

PhDr. Václav BARTŮŠEK, PhD. (Benešov): *Proměny sítě středních, vyšších a vysokých škol v letech 1730–1780 v českých zemích*

Mgr. Ingrid KUŠNIRÁKOVÁ, PhD. (Historický ústav, SAV Bratislava): *Spory medzi Spoločnosťou Ježišovu a štátnou mocou o kompetencie súvisiace so spravovaním šľachtických konviktov v Uhorsku v druhej polovici 18. storočia a transformácia vzdelávania v týchto inštitúciách*

BLOK B (1) - PROMĚNY UVNITŘ TRADIČNÍCH SKUPIN DROBNÉ INTELIGENCE

15:45-17:15 Katoličtí kněží

PhDr. Jitka JONOVÁ, Th.D. (TF Univerzity Olomouc): *Vzdělání versus šlechtický původ – kariéerní postup katolického duchovenstva na příkladu olomoucké (arci)diecéze. (konec 18. stol. – 1. pol. 19. stol.)*

Mgr. Hedvika KUCHAROVÁ, PhD. (Strahovská knihovna): *Stabilita nebo proměna? Sociální původ strahovských premonstrátů na přelomu 18. a 19. století*

Mgr. Tomáš VALEŠ, PhD. (Ústav dějin umění Akademie věd ČR, v.v.i.), *Nový život – staré zvyky. Moravští expremonstráti – jejich kariéra, sociální interakce a kulturní orientace na konci 18. století*

PÁTEK 11. ZÁŘÍ 2015

BLOK B (2) - TRADIČNÍ SKUPINY DROBNÉ INTELIGENCE PŘED NOVÝMI VÝZVAMI

9:30-11:00 Proměny společenské úlohy katolických kněží

Mgr. Radek LIPOVSKI, Ph.D., (Katedra historie FF Ostravské univerzity): *Kněz statistikem. Výkazy přirozené měny po r. 1784 na příkladu Rakouského Slezska*

PhDr. Radek MARTINEK, Ph.D. (Biskupství královéhradecké): *Kněz mezi církví a státem. „Dress code“ světských duchovních ve střední Evropě na přelomu 18. a 19. století*

Miroslav NOVOTNÝ (Historický ústav FFJCU České Budějovice) – Tomáš Veber (Teologická fakulta JCU České Budějovice), *Ze mlýna, tkalcovny či od řeznického špalku ke kněžské sutaně. Formování drobné kněžské inteligence na jihu Čech v 1. polovině 19. století.*

11:15-12:15 Učitelé a kantoři

PhDr. Eva KOWALSKÁ, PhD. (HÚ SAV Bratislava): *Elementárna škola – priestor pre sociálny vzostup učiteľov?*

Mgr. Michal KNEBLÍK (ÚČD FFUK Praha): *Učitelé nižších škol v době reforem a osvícenství*

12:15-13:15 Inženýři a ideál společenské utility

Mgr. Michal KONEČNÝ, PhD. (Seminář dějin umění FFMU Brno): *Civilní inženýři ve službách Moravy*

Mgr. Peter KONEČNÝ, PhD. (HÚ SAV, Bratislava): *Banská akadémia a utilitárne ideály osvietenstva. Šírenie užitočného poznania a vzostup montanistickej funkčnej elity v poslednej tretine 18. storočia*

13:30-14:30 přestávka na oběd

14:30-16:30 Lékaři a chirurgové: mezi vědou a novou společenskou výzvou

Doc. Daniela TINKOVÁ, PhD. (ÚČD FFUK Praha), *„Obránci trpícího lidství“. Proměny profesního uplatnění absolventů lékařského studia ve 2. pol. 18. století a otázka jejich „kariérních strategií“*

Mgr. Alžběta LAŇOVÁ (Katedra PVH a archivnictví FFUK Praha), *Pražští chirurgové v 18. a 19. století*

Bc. Tereza LIEPOLDOVÁ (ÚČD FFUK Praha), *Od řemesla k vědě. Emancipace chirurgického oboru, vzdělání, sociální status a odborná praxe na příkladu chirurgů a ranlékařů v Mladoboleslavském kraji na přelomu 18. a 19. století*

Mgr. Václav GRUBHOFFER, Ph.D. (FF a TFJU České Budějovice): *„Je to boj přírody o život & smrt“. Lékaři ve službách Schwarzenbergů v letech 1780–1830*

16:45–17:45 Umělci a proměny uměleckého „provozu“

Mgr. Pavel SUCHÁNEK, Ph.D. (Seminář dějin umění FFMU Brno): *Umění, akademie a ideál umělce na konci 18. století*

Mgr. Vladimír MAŇAS, Ph.D. (Ústav hudební vědy FFMU Brno): *Mezi reformou a tradicí: hudebně-liturgický provoz v proměnách konce 18. století na příkladu Moravy a rakouského Slezska*

SOBOTA 12. ZÁŘÍ 2015

BLOK C - VZESTUP NOVÝCH SKUPIN INTELIGENCE

9:30–10:30 Evangeličtí duchovní - pastoři jako „nově uznaná“ drobná inteligence

Mgr. Eva HAJDINOVÁ, Ph.D. (FF UK – Masarykův ústav AVČR v. v. i., Praha): *Předtoleranční a toleranční nekatolíci jako příklad omezené avšak charakteristické skupiny drobné inteligence*

Mgr. Gabriela KREJČOVÁ ZAVADILOVÁ – Mgr. Hana STOKLASOVÁ, Ph.D. (Univerzita Pardubice): *Evangeličtí kazatelé z Uher – formování nové společenské skupiny*

11:00–12:00 Úředníci v byrokratizaci státního aparátu

Mgr. Jiří DUFKA (HÚ FFMU Brno), *Krajští a guberniální úředníci a vzestup byrokratické moci*

Mgr. Lucie MICHKOVÁ (ÚČD FFUK Praha), *Vzdělanost policejních úředníků*

12:00–13:00 Přestávka na oběd

BLOK D - DROBNÁ INTELIGENCE VE SLUŽBÁCH LIDOVÉ OSVĚTY: BIOGRAMY

13:00–16:00

Mgr. Jan ANDRLE (ÚČD FF UK Praha): *Modlitební knížky jako nástroj „osvícení“ lidových vrstev*

Mgr. Alena A. FIDLEROVÁ, Ph.D. (ÚČJTK FFUK Praha): *Neprávem zapomínaný: František Jan Tomsa*

Doc. Mgr. Erika BRTÁŇOVÁ, Ph.D. (Ústav slovenskej literatúry SAV Bratislava – FF Trnavská univerzita Trnava): *Katolícky osvietenec Juraj Fándly (1750–1811)*

Mgr. Lenka RIŠKOVÁ, PhD. (Ústav slovenskej literatúry SAV Bratislava): *Osvietenská idea všeobecnej vzdelanosti v poézii Bohuslava Tablica*

Lukáš F. PELUNĚK (Katedra historie, FF Univerzita Palackého, Olomouc) *Olomoucký knihovník a osvícenec Jan Alois Hanke z Hankenštejna (1751–1806) aneb syn panského sládka šlechticem*

16:30–17:00 Závěrečná diskuse